

Verslag Expertmeeting 'Leren om te kunnen innoveren'

Op woensdag 3 december 2008 namen 47 vertegenwoordigers van werkgevers, werknemers, onderwijs en overheid deel aan de Expertmeeting 'Leren om te kunnen innoveren'. Centraal stond het onderzoek van SGBO met dezelfde titel dat in opdracht van het Productschap Tuinbouw is uitgevoerd. Op basis van inzichten uit de sectoren Bouwtechniek, Afbouw & Onderhoud, Metaal en Defensie kwam SGBO tot 10 aanbevelingen voor de tuinbouwsector op het gebied van initieel onderwijs. Deze aanbevelingen vormden de rode draad door de meeting. Ze zijn zowel plenair als in vier werkgroepen afzonderlijk op volgorde van belang gezet en bediscussieerd.

De aanbevelingen zijn als volgt op belang gerangschikt:

Nr.	Aanbeveling	Duiding	1	2	3	4	Totaal
1/2	Stimuleer netwerkvorming onderwijs en bedrijfsleven	Stimuleer samenwerkingsinitiatieven tussen AOC's en bedrijfsleven op regionaal niveau. Om elkaars taal te leren spreken, moeten partijen de tijd en ruimte krijgen elkaar te leren kennen. Netwerkvorming is een manier om het cultuurverschil tussen onderwijs en bedrijfsleven kleiner te maken.	7	10	9	7	33
1/2	Zorg voor co-makership bedrijfsleven - onderwijs	Vorm als AOC's en bedrijfsleven een co-makership bij het inhoudelijk en organisatorisch vormgeven van het groene onderwijs. Hiervoor is van beide partijen de bereidheid nodig over de grenzen van de traditionele rolverdeling heen te stappen.	11	9	9	4	33
3	Zorg voor realistische opleidingen met divers toekomstperspectief	Zorg voor opleidingen die aantrekkelijk zijn voor leerlingen. Zorg dat leerlingen met opleidingen een realistisch, én divers toekomstperspectief wordt geboden. Van belang is dat naast de mogelijkheid tot brede oriëntatie, ook de verdieping in vakkennis niet ontbreekt.	6	6	11	4	27
4	Zorg als AOC voor flexibiliteit op inhoud en organisatie	Vraaggericht onderwijs vraag een grote mate van flexibiliteit bij AOC's bij het organiseren van onderwijs. Om met het onderwijs aan te kunnen sluiten bij specifieke vragen van bedrijven, moeten AOC's maatwerk kunnen bieden. Scholen zullen hiervoor toe moeten naar een andere manier van organiseren, een andere onderwijsstructuur. Dit houdt onder andere in: veel minder klassikaal en meer individueel passend onderwijs.	2	2	7	8	19
5	Maak als tuinbouwbedrijfsleven de vraag naar kennis concreet	Maak als bedrijfsleven gezamenlijk concreet aan welke kennis en scholing in de markt behoefte bestaat. Draag dit vervolgens uit door een actievere rol in te nemen richting het kenniscentrum Aequor.	6	7	1	3	17
6	Zorg voor meer bekendheid AOC's buiten agrarische sector	Richt je met een campagne over groene opleidingen tot het publiek dat werkzaam is buiten de agrarische sector. Zorg dat bij communicatie en marketing van tuinbouwopleidingen inzichtelijk wordt gemaakt dat groen onderwijs niet meteen betekent dat je boer wordt, maar je toegang geeft tot een breed spectrum aan beroepen. Zorg ervoor dat een realistisch, maar ook volledig beeld wordt geschetst van het werk in de tuinbouwsector.	0	4	3	6	13
7	Organiseer als tuinbouwbedrijven gezamenlijke marktmacht	Treedt als bedrijfsleven gezamenlijk als één onderhandelingspartner op richting het onderwijs. Op deze wijze kunnen AOC's krachtiger worden aangespoord tot vraaggericht werken.	0	10	0	1	11

(vervolg)

Nr.	Aanbeveling	Duiding	1	2	3	4	Totaal
8	Wees als bedrijfsleven bereid te investeren in initieel onderwijs	De groene sector verkeert in vergelijking met andere sectoren nu nog in de bijzondere positie dat zij beschikt over haar 'eigen scholen, de AOC's'. Door de geringe collectieve investering van het bedrijfsleven in deze scholen, wordt deze bijzondere positie door de sector zelf niet optimaal benut. Het bedrijfsleven zou hier veel meer haar verantwoordelijkheid kunnen nemen, uiteindelijk is kwalitatief hoogstaand initieel onderwijs immers in het belang voor de gehele tuinbouwsector.	3	1	0	1	5
9	Bundel krachten om opleidingen te behouden	Bij kleine, onrendabele opleidingen verdient het aanbeveling te onderzoeken of samenwerking tussen AOC's en eventueel het samenvoegen van een aantal opleidingen op één plek mogelijk is. Op deze wijze kan ook de expertise die nodig is om een kwalitatief goede opleiding te behouden, beter gewaarborgd blijven.	0	3	0	1	4
10	Meer uitwisseling van kennis tussen AOC's	Bevorder informatie-uitwisseling tussen AOC's onderling, zodat minder innovatieve AOC's profiteren van ervaringen van vernieuwende initiatieven van voorlopers.	0	2	0	0	2

In de discussie bleek algemeen dat er daadwerkelijk mogelijkheden bestaan en worden benut om het onderwijs meer op de behoeften van het tuinbouwbedrijfsleven toe te snijden. Belangrijk zijn het stimuleren van meer contacten, het kijken en proeven in elkaars keukens, het helder omschrijven van de onderwijsbehoeften van het bedrijfsleven, beter zicht op de verandermogelijkheden van de scholen en de wil om samen te investeren in het creëren van oplossingen.

Uit de rangschikking van de aanbevelingen en uit de discussies spreekt vooral dat er behoefte is aan meer en regelmatig contact tussen bedrijfsleven en scholen. Een bij het bedrijfsleven vaak gehoorde opmerking over het onderwijs is dat scholen traag en log zijn. Omgekeerd hebben de scholen de indruk dat het bedrijfsleven slecht op de hoogte is van de mogelijkheden voor aanpassing en maatwerk binnen het dagonderwijs. Dat dergelijke beelden bestaan, onderstreept de noodzaak voor meer contact, uitleg etc.. Cultuurverschillen tussen bedrijfsleven en scholen maken dat je er met één ontmoeting niet bent. Belangrijk zijn de wil en het vermogen te investeren in de onderlinge relaties over een langere termijn. Relevante aanleidingen voor meer en regelmatig contact tussen tuinbouwbedrijfsleven en scholen zijn bijvoorbeeld de (regionale) arbeidsmarkt of de aansluiting tussen competentieprofielen en beroepspraktijk.

Contacten en netwerkontwikkeling zijn belangrijk op alle niveau's: lokaal, sectoraal, regionaal en nationaal. De aangedragen voorbeelden laten zien dat bedrijfsleven en onderwijs elkaar op lokaal, sectoraal en regionaal niveau weten te vinden en in staat zijn concrete initiatieven van de grond te krijgen. Binnen deze initiatieven krijgen netwerken de kans zich - met het nodige vallen en opstaan - te ontwikkelen. En er wordt door vraagsturing werk gemaakt van onderwijsvernieuwing: samen de inhoud bepalen, scholen komen kennis opdoen op bedrijven, ondernemers zijn gastdocent op scholen: co-makership werkt.

Initiatiefnemers uit het bedrijfsleven (mensen bij brancheorganisaties, GOA's en vergelijkbaar) en hun netwerken opereren op hun eigen eilanden. Ze doen daar goed (soms dubbel) werk maar lopen ook tegen vragen en beperkingen op. 'Bestaan er stimuleringsregelingen en -instrumenten die kunnen worden benut? Wat kan het onderwijs zelf, welke ruimte voor verandering is er? Hoe zorg je dat ingezette veranderingen ook na afloop van het initiatief beklijven? Wat kunnen we van elkaar leren?' Initiatiefnemers uit het bedrijfsleven hechten waarde aan onderlinge verbinding tussen 'lotgenoten'. Door geregeld contact te organiseren tussen deze mensen ontstaat een landelijk netwerk, waardoor krachtenbundeling door het bedrijfsleven kan worden vormgegeven.

Er bestaat niet zoiets als 'één onderwijsvraag van de tuinbouw'. Marktmacht richting het onderwijs creëren houdt voor de tuinbouw in: zorgen dat scholen hun onderwijsaanbod ontwikkelen op de

diversiteit aan onderwijsvragen uit de diversiteit van sectoren die samen de tuinbouw maken. Dat betekent: tegelijk met de tuinbouwsectorspecifieke onderwijsvragen, ook de generieke formuleren. Dat is allang veel meer dan alleen plantenteelt. Steeds meer bedrijven worden zich bijvoorbeeld bewust van het belang van HRM. Voor het formuleren van de juiste vraag is afstemming tussen initiatiefnemers binnen het tuinbouwbedrijfsleven cruciaal. Het groene onderwijs is de eerst aangewezen partij om vervolgens met het tuinbouwbedrijfsleven over deze vragen aan de slag te gaan. 'Groene' scholen moeten onderling en in overleg met 'grijze' scholen uitmaken wie voor welk onderwijs het best is geëquipeerd.

Het groene onderwijs lijkt voldoende georganiseerd voor contacten met het tuinbouwbedrijfsleven op elk niveau: de scholen (en hun koepels) zelf, Aequor, de Groene Kenniscoöperatie. Wel moet de benutting ervan door de tuinbouw beter worden georganiseerd. Binnen de genoemde krachtenbundeling kan dit worden aangepakt.

Belangrijke nieuwe en betrouwbare kennis uit bedrijven en onderzoek moet zo snel mogelijk zijn weg vinden in lespakketten voor leerlingen. Het onderwijs moet bijblijven. Door internet is het leerproces inclusief de rol van leerkrachten ingrijpend veranderd. Betrouwbare kennisbronnen voor de tuinbouw op internet die ook voor het onderwijs toegankelijk, zijn hard nodig. De tuinbouw kan aansluiten bij bestaande (Groenweb) of vergelijkbare (Melkvee Academie) initiatieven.

Aantrekkelijk onderwijs is één. Perspectief op een aantrekkelijke loopbaan in een aantrekkelijke sector is iets anders. Dat perspectief is echter voorwaarde om überhaupt jongeren te inspireren, voor de tuinbouw te kiezen en ze naar het groene onderwijs te krijgen. Dit werd met name door het onderwijs naar voren gebracht. Het tuinbouwbedrijfsleven is daar niet doof voor. Juist omdat door de demografische ontwikkelingen andere sectoren hun beste beentje voor zetten, wordt groot belang gehecht aan de initiatieven van het tuinbouwbedrijfsleven om met een grootscheepse campagne een realistisch en tegelijk positief beeld van de tuinbouw neer te zetten bij het brede publiek. Specifieke onderdelen moeten zich richten op jongeren in de fase van opleidings- en beroepskeuze.